

Závěr

V rámci své práce jsem se pokusila popsat výkon autorského práva osobou odlišnou od autora (dědice autora) podle současné právní úpravy. V první části se věnuji všeobecně právu autorskému, které řadíme mezi zvláštní osobnostní práva, a sice do skupiny práv k výsledkům duševní tvůrčí činnosti. Z daného vyplývá, že podstatným je individuální výsledek nikoli postup, který k němu vedl, jak je tomu v případě průmyslového vzoru nebo vynálezu. Autorské právo tedy řadíme do oblasti práva k duševnímu vlastnictví. Jde o komplexní úpravu práva autorského a práv souvisejících s právem autorským. V objektivním smyslu chápeme autorské právo jako soubor právních norem, které upravují společenské vztahy vznikající z vytvoření a společenského uplatnění děl literárních, vědeckých a uměleckých, které souhrnně označujeme jako díla autorská. Autorským právem v subjektivním smyslu rozumíme pak konkrétní oprávnění náležející autorovi díla jež svou duševní činností vytvořil. Následující řádky bych velmi ráda věnovala stručnému pojednání o rozvoji autorského práva. Česká republika patří mezi země s relativně dlouhou a bohatou tradicí ochrany duševního vlastnictví. „... *po dlouhá desetiletí byla věnována pozornost i rozvoji teorie autorského práva. Kromě některých jmen z období před vznikem Československé republiky a z prvních desetiletí tohoto století (např. Adámek, K.V. a Löwenbach J.) je třeba v této souvislosti připomenout především nesmírný přínos prof. Karla Knapa, který zejména od r. 1945 až do své smrti (1993) systematicky pracoval v praxi a posléze i ve vědecké a akademické práci na rozvoji moderní koncepce autorskoprávní ochrany na našem území. Zejména po jeho přechodu na právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze v roce 1968 a po založení Ústavu autorského práva, práv průmyslových a práva soutěžního se prof. Knap zcela zásadním způsobem zasloužil o vybudování tohoto specializovaného pracoviště...*“⁹⁷

V dalších částech jsem podrobně rozebrala pojem autora, kterým může být jediné fyzická osoba, jež dílo vytvořila a autorské dílo. Vzhledem k tématu mé práce bylo popsáno dílo kartografické, počítačový program a databáze. Dále bylo pojednáno o vzniku a obsahu autorského práva, osobnostních a majetkových právech. Autorský

---

⁹⁷ viz. Kříž, J. Ochrana autorských práv v informační společnosti. Praha : Linde, 1999, str. 9.

zákon je tedy založen na dualistickém principu rozdělení práv k duševnímu vlastnictví. Osobnostní práva zanikají smrtí oprávněné osoby a práva majetková přecházejí na dědice.

Těžiště mé práce je v kapitole čtvrté, kde se zabírám zákonným výkonem autorských práv osobou odlišnou od autora. Autorský zákon obsahuje zvláštní ustanovení o některých dílech. Takovými díly jsou dílo zaměstnanecké, kolektivní dílo a dílo na objednávku. Pouze v těchto případech může osoba odlišná od autora nabýt na základě zákona oprávnění k výkonu veškerých majetkových práv, tedy i práva dílo užit.

Režim zaměstnaneckého díla posilující práva zaměstnavatele zakládá přímo zákon. Není tedy vyžadováno žádné speciální ujednání mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. Zaměstnanecké dílo může v současné úpravě vzniknout v jakémkoli pracovním vztahu a dle jakýchkoliv smluv uzavřených prostřednictvím zákoníku práce. Z hlediska autorského práva je zcela bezvýznamný způsob vzniku pracovněprávního vztahu. Autorský zákon nerozlišuje, zda se jedná o pracovní poměr či pracovní vztah mimo pracovní poměr na základě smlouvy. Vedle varianty, kde autorské dílo je vytvářeno v rámci pracovního vztahu, se režim zaměstnaneckého díla rozšířil také na autorské dílo vytvářené v rámci plnění povinností vyplývajících ze vztahu mezi společností a autorem, který je statutárním orgánem nebo členem statutárního či jiného orgánu společnosti anebo společníkem veřejné obchodní společnosti či komplementářem komanditní společnosti. Je nutné, aby dílo bylo vytvořeno v rámci sjednaného druhu práce. V případě zaměstnaneckého díla vznikajícího při plnění pracovních povinností nemusí být v pracovní nebo obdobné smlouvě dohodnuto, že zaměstnanec takové dílo vytvoří nebo jej bude vytvářet. Jak jsem se již výše zmínila, právo k výsledkům duševní tvůrčí činnosti se přiznává osobě fyzické, ale je zde výjimka u zaměstnaneckého díla, kde majetková práva ze zákona vykonává zaměstnavatel. Zaměstnavatelem může být jak osoba právnická tak i osoba fyzická. Oprávnění k výkonu výlučných majetkových autorských práv zásadně náleží zaměstnavateli a není ani omezen předmětem své činnosti. Výjimkou z tohoto pravidla je agenturní zaměstnání, které je obsaženo v ustanovení § 58 odst. 9 AutZ. , kde se pro účely zaměstnaneckého díla za zaměstnavatele považuje osoba, u níž zaměstnanec agentury dočasně vykonává práci. Zaměstnavatel je místo autora tedy nabyvatelem oprávnění k výkonu výlučných majetkových autorských práv. Jde tedy o cizí majetková

práva. Tato práva vykonává svým jménem a na vlastní účet. Autorovi zůstávají pouze holá autorská práva. Současná právní úprava nerozlišuje, zda zaměstnavatel dílo užívá pro vnitřní potřebu nebo zda při užití daného díla dochází k jeho zpřístupnění veřejnosti. Právo k danému výkonu vzniká zaměstnavateli až v okamžiku vytvoření díla. I tak je zaměstnavatel stále omezen ve svých právech, neboť podle ustanovení § 58 odst. 1 AutZ může právo výkonu majetkových práv postoupit třetí osobě pouze se svolením autora. V dnešní době jde ze strany zaměstnavatelů o nákladné investice a proto si dovoluji vyslovit svůj názor, že by bylo vhodné tuto druhou větu z ustanovení vypustit a to i z důvodu, že zmíněné svolení bývá upraveno v pracovní smlouvě. Současná zákonná úprava odstranila nejednoznačnost související s odměňováním autorů. V ustanovení § 58 odst. 6 AutZ platí právní domněnka, že autorova přiměřená odměna za vytvoření zaměstnaneckého díla je vyplácena zaměstnanci v rámci mzdy, respektive v jiné odměně za práci autora. Pouze v případě, že se mzda nebo jiná odměna zaměstnance dostane do zjevného nepoměru k zisku, má zaměstnanec, tedy autor zaměstnaneckého díla, právo na dodatečnou přiměřenou odměnu. Na přiměřenou dodatečnou odměnu nemá zaměstnanec nárok v případě počítačových programů, databázi a kartografických děl, která nejsou díly kolektivními, ledaže je mezi autorem a zaměstnavatelem sjednána jiná úprava. Zvláštní ustanovení o zaměstnaneckém díle ponechává prostor pro dispoziitivní úpravu. Na základě smluvní volnosti je možné sjednat odchylný právní režim mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem.

Počítačové programy, databáze a kartografická díla, která nejsou kolektivními díly se považují za zaměstnanecká díla i tehdy, byla-li vytvořena autorem na objednávku. V takovémto případě se objednavatel považuje za zaměstnavatele. Jde o díla investičně náročná a proto autorský zákon přiznává objednateli silnější postavení oproti režimu ostatních děl na objednávku. Jestliže má objednatel u ostatních děl zájem na odlišném užití díla, které nevyplývá z konkrétní smlouvy, je zapotřebí takové užití sjednat ve smlouvě.

Pojem kolektivní dílo se nově objevil v ustanovení § 59 odst.1 AutZ. Předchozí autorský zákon tento pojem neobsahoval. Jde o dílo, na jehož tvorbě se podílí více autorů, je vytvářeno z podnětu a pod vedením iniciátora a uváděno na veřejnosti pod jeho jménem, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou způsobilé samostatného užití. Zákonný výkon majetkových práv se tedy nevztahuje k jednotlivým

příspěvkům, ale k dílu kolektivnímu. Za kolektivní díla jsou považována zejména díla kartografická, ale i počítačové programy a databáze. V ustanovení § 59 odst. 2 AutZ se vytváří právní fikce o tom, že i kolektivní díla vytvořená autorem na objednávku jsou považována za díla zaměstnanecká. Zákonodárce vymezuje kolektivní díla jako zvláštní kategorii a to z důvodu zákonného rozšíření režimu zaměstnaneckého díla i na tato díla, která jinak nesplňují pojmové znaky díla zaměstnaneckého. Autorský zákon připouští, aby mezi autorem a iniciátorem byla uzavřena dohoda o vyloučení iniciátora z výkonu výlučných majetkových autorských práv. Stejně jako u zaměstnavatele v případě děl zaměstnaneckých, má i tady investor kolektivního díla mnohem silnější postavení než běžný objednatel díla podle § 61 AutZ, který je oprávněn užít dílo pouze k účelu vyplývajícímu ze smlouvy.